

УДК 37(082):502/504

 <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.111>

Ганна Чайковська

 <https://orcid.org/0000-0003-4614-3843>

кандидат біологічних наук, доцент,

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка,

вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна

 chaicov78@tnpu.edu.ua

Застосування педагогіки емпauerменту в підготовці майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку

Анотація. Досліджено проблему педагогіки емпauerменту в психолого-педагогічному аспекті та вимірі вищої педагогічної освіти. Виявлено різноманітні підходи до трактування дефініції означеного поняття. Закцентовано увагу на педагогіці емпauerменту як ресурсі для самопізнання та самовиховання майбутніх учителів початкової школи через діяльність в інтересах сталого розвитку.

Теоретичні аспекти означеної проблеми вивчені на основі аналізу наукової літератури, порівняльного та діалектичного аналізу отриманих даних. З'ясовано потенційні можливості педагогіки емпauerменту в підготовці майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності на засадах сталого розвитку. Виявлено вплив емпauerменту на розвиток стратегії індивідуальної самостійної діяльності здобувачів вищої освіти в площині особистісної та професійної відповідальності.

З метою перевірки теоретичних даних здійснено експериментальне дослідження за участі студентів четвертого курсу освітньо-професійної програми «Початкова освіта» Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Експериментальне навчання здійснювалося під час вивчення вибіркового курсу «Освіта для сталого розвитку в сучасній початковій школі». У ході дослідницької роботи встановлено вплив педагогіки емпauerменту на здатність майбутніх учителів початкової школи до самоаналізу та розвитку трансформаційної емпauerмент-діяльності. Результати контрольних вимірювань показали зростання

кількості респондентів з активним та трансформаційним рівнем емпauerмент-діяльності. Спостереження за освітнім процесом засвідчують підвищення усвідомлення майбутніми вчителями індивідуальної відповідальності за сталий розвиток в особистісній та професійній площині.

Ключові слова: *емпауермент педагогіка, емпauerмент діяльність, самопізнання, самовдосконалення, майбутні вчителі початкової школи, заклад вищої освіти.*

© Чайковська Ганна, 2023

Освіта для сталого розвитку (далі — ОСР) передбачає формування нової системи ціннісних орієнтацій і моделей поведінки, спрямованих на активізацію діяльності особистості до вирішення конкретних проблем. Освітні реформи в інтересах сталого розвитку вимагають швидкої відмови від традиційних неефективних способів освітньої діяльності та включення нових технологій реалізації потенціалу ОСР.

У процесі переходу суспільства на засади сталого розвитку ключову роль відіграють педагоги (Hiller and Reichhart, 2017, p. 84). Вони є важливими агентами змін через вміння протистояти викликам, керувати змінами та впливати на суспільство через навчання сталого розвитку учнів (Muñoz-Rodríguez et al., 2020). Відповідно очевидною є стратегічна роль учителя у підвищенні якості, актуальності та ефективності ОСР.

Швидкі суспільні зміни вимагають від вчителя постійного вдосконалення знань, умінь та навичок, володіння різноманітними стратегіями й техніками навчання учнів сталого розвитку. У науковій літературі значна увага зосереджена на вчителів початкової школи, від якого залежить успішність формування навичок сталого розвитку в найменших учнів (Chaikovska et al., 2021). З огляду на це сучасний педагог початкової школи має не лише зосереджуватися на завданнях ОСР у навчанні молодших школярів, а й надавати пріоритет власній програмі самонавчання в інтересах сталого розвитку. В цьому контексті важливим ресурсом підготовки майбутніх вчителів початкової школи наділена педагогіка емпauerменту.

Наукова теорія має певний досвід використання педагогіки емпauerменту в процесі підготовки вчителів. Однак цей підхід не знайшов систематичного відображення на практиці. Вважаємо, що застосування принципів педагогіки емпauerменту сприятиме ефективності ОСР у закладі вищої освіти (ЗВО) та відповідно вплине на якість ОСР у закладі загальної середньої освіти.

Метою дослідження є вивчення впливу педагогіки емпauerменту на здатність майбутніх вчителів початкової школи до емпauerмент-діяльності в інтересах сталого розвитку. Відповідно до мети визначено завдання: розширити уявлення про поняття «педагогіка емпauerменту» в психолого-педагогічному аспекті та вимірі вищої педагогічної освіти; з'ясувати можливості педагогіки емпauerменту в навчанні студентів; дослідити вплив технології емпauerменту на розвиток емпauerмент-діяльності майбутніх учителів початкової школи в інтересах сталого розвитку.

Методологія. У процесі роботи застосовувалися такі методи: теоретичний аналіз наукової літератури — для виявлення наявних у науковому доробку праць з досліджуваної проблеми, формулювання мети та завдань; порівняльний аналіз — для з'ясування різноманітних підходів до розуміння дефініції поняття «педагогіка емпauerменту»; діалектичний аналіз — для виявлення основних проблем реалізації емпauerмент-педагогіки у сучасній початковій школі; спостереження — для вивчення стану досліджуваної проблеми в практиці роботи ЗВО; експеримент — для перевірки впливу емпauerмент-педагогіки навчання на формування здатності майбутніх учителів до активної професійної діяльності в інтересах сталого розвитку.

В експериментальному дослідженні взяло участь 78 студентів випускного курсу освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Експериментальне навчання передбачало застосування принципів емпauerмент-педагогіки під час вивчення вибіркового курсу «Освіта для сталого розвитку в сучасній початковій школі». Аналіз ефективності експериментальної програми перевірено шляхом вимірювання рівнів емпauerмент-діяльності за

методикою Т. Bedford (Bedford, 2022). Для обробки отриманих результатів застосували методи математичної статистики.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що теоретичні та прикладні аспекти педагогіки емпauerменту активно висвітлюються в дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених. Науковці визначають емпauerмент як мову підтримки, спрямовану на пробудження внутрішньої енергії особистості (Loizou and Charalambous, 2017; Кривоконь, 2021); технологію сили та натхнення діяти (Broom, 2015); мистецтво творити власне життя шляхом розвитку стратегії індивідуальної самостійної діяльності (Теличко, 2013); багатовимірний соціальний процес, що допомагає людині знайти змогу контролювати власне життя, актуалізувавши певні ресурси, «силу», «енергію» (Joseph, 2020); можливість для молоді контролювати процес свого навчання (Kirk et al., 2017).

Це поняття має різні тлумачення: «наснаження», «підвищення результативності (продуктивності)», «посилення», «делегування», «наділення повноваженнями», «набуття влади, сили» тощо.

Так, В. Акар розглядає емпauerмент як «процес наснаження, що сприяє збільшенню можливостей людини чи групи осіб здійснювати цілеспрямований вибір і втілювати його дії та результати» (Акар, 2020, р. 519). На думку вчених, наснаження сприяє мобілізації особистісних ресурсів (прагнень, мотивів, зусиль, творчого підходу до розв'язання професійних завдань тощо), формує здатність досягати ефективних рішень (Кривоконь, 2021; Wiggan and Watson-Vandiver, 2019).

Kirk С. та ін. розглядають педагогіку емпauerменту з позиції розширення прав та можливостей здобувачів освіти. Як зазначають вчені, емпauerмент-педагогіка є процесом, за допомогою якого студенти отримують повноваження, необхідні для задоволення своїх індивідуальних потреб (у навчанні, соціальних відносинах, дипломі) у співпраці з іншими учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, викладачами, адміністрацією) для досягнення колективних цілей (Kirk et al., 2017).

Salite I та ін. доводять, що педагогіка емпauerменту спрямована на створення відкритого трансдисциплінарного напрямку ОСР, основою якого є діяльнісний,

особистісно орієнтований та компетентнісний підходи. Вчені переконують в ефективності навчання в дії, яке «відкриває нову перспективу для розуміння та інтерпретації складного феномену сталості» (Salite et al., 2016, p. 135).

Як зазначає А. Бражнікова, значущість емпauerмент-педагогіки полягає у врахуванні прагнення особистості до пошуку нового сенсу життя, інших стратегій поведінки, коригування системи ціннісних установок за умов, коли вона переживає життєві кризи чи інші труднощі і їй доводиться змінювати існуючі уявлення про світ та власне ставлення до нього, опанувати нові види поведінки й діяльності (Бражнікова, 2020).

Педагогіка емпauerменту створює можливості для формування власного способу життя і системи цінностей, самоусвідомлення важливості індивідуальної поведінки для вирішення глобальних проблем. Важливою складовою такого навчання є самостимулювання і самомотивування здобувачів освіти до висування ними особистісно і суспільно значущих цілей власної діяльності та їх реалізації, надання свободи вибору форм і способів діяльності в інтересах сталого розвитку. Педагогіка емпauerменту робить навчання справжнім дослідженням і значущим досвідом для всіх (Loizou and Charalambous, 2017).

У цьому контексті емпauerмент студентів (майбутніх учителів початкової школи) виступає як процес і результат їхнього розвитку та саморозвитку, що базується на здобутті нового досвіду у ЗВО та спроможності отримувати й надавати освітні послуги на засадах сталого розвитку. Емпauerмент розглядаємо як поведінкову стратегію, що визначає подальші дії студентів у майбутній професійній діяльності з метою формування компетентностей сталого розвитку в учнів початкової школи (Chaikovska and Levchuk, 2022).

Емпauerмент розпочинається з «інвентаризації» власних думок, усвідомлення та набуття впевненості у власних силах і прагненні використовувати свої можливості для особистісного розвитку. Вчені вважають, що впевненість у власних силах приходить зазвичай після досягнення успіху, коли людина розуміє важливість отриманих змін у підвищенні якості свого життя і діяльності. Відповідно результат

виконаної роботи є поштовхом для нового циклу діяльності (Hiller and Reichhart, 2017).

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. З огляду на високі потенційні можливості педагогіки емпайерменту та потребу суспільства у підготовці майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності на засадах сталого розвитку (Ma del Carmen Pegalajar-Palomino, 2020) вважаємо необхідним застосування досліджуваного напрямку в практиці ЗВО.

З метою перевірки висунутих припущень була проведена експериментальна робота із здобувачами вищої освіти освітньо-професійної програми «Початкова освіта» Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. У дослідженні взяло участь 78 студентів четвертого курсу бакалаврату. Експериментальна методика реалізовувалася під час вивчення студентами навчальної дисципліни «Освіта для сталого розвитку в початковій школі».

Експериментальна робота ґрунтувалася на припущенні про те, що кожен здобувач освіти здатний досягнути прогресивних змін у майбутній професійній діяльності на основі внутрішнього прагнення до фахового зростання та готовності до нестандартних дій в інтересах сталого розвитку. Відповідно нами була застосована методика самодослідження Пометун та ін. (2013, с. 16) з метою вивчення здобувачами освіти своїх прагнень, мотивів, цінностей і здатності до нових видів професійної діяльності на засадах сталості.

Методика самодослідження передбачала такі етапи: аудит, осмислення проблеми, збір інформації щодо проблеми та способів її вирішення, визначення цілей, формування намірів і плану дій, реалізація плану, перевірка результатів, плани на майбутнє. Учасників експерименту ознайомили з етапами застосування методики емпайерменту, особливостями їхнього планування, методами та інструментами, процедурою оцінки й рефлексії дій.

Першим етапом експериментальної роботи є аудит — спеціальне завдання із самостійного дослідження студентами власного стилю життя, аналізу наявного

досвіду в інтересах сталого розвитку. За допомогою методу «мозкового штурму» здобувачі освіти відповідали на запитання: «Що я роблю для забезпечення сталого розвитку суспільства?», «Що я, як вчитель, планую робити?» Інформація, отримана під час аудиту, ініціювала дискусію та стала способом входження в тему. Метою аудиту є позиціонування себе активним та творчим учителем, здатним до навчання учнів початкової школи сталого розвитку та самовдосконалення.

Погоджуємося з думкою вчених (Bedford, 2022) про те, що самоаналіз знань, уявлень, способу життя сприяє кращому розумінню проблеми і є мотивом для діяльності. Провідною ціллю аудиту є пошук успішних дій, виконання яких дасть змогу зрозуміти ефективність отриманих змін і необхідність корекції подальшої професійної діяльності.

На етапі осмислення проблеми студенти аналізували життєвий досвід та власну діяльність: «Чому це є проблемою для мене, мого кола спілкування?», «Чому це є проблемою для української школи?» Така рефлексія є мотивацією для збору інформації щодо проблеми та способів її вирішення, а також розуміння неефективності певних видів діяльності вчителя через небажання змінювати свою поведінку.

Визначення цілей («Чого хочу досягти?») та формування намірів і плану дій є важливим етапом технології емпатуерменту. Він реалізується через співнавчання, взаємонавчання, де кожен студент (майбутній вчитель) є рівноправним, рівнозначним суб'єктом освітнього процесу, який усвідомлює, що і для чого робить, прогнозує свою діяльність і її результати, рефлексує з приводу того, що знає, вміє і робить. Таке обстеження дає змогу ще раз пережити здобутий досвід, побачити нові аспекти, спроможні мотивувати до подальшої діяльності на засадах сталості. Таким чином відбувається перехід від реальних ситуацій до їх узагальнення та визначення відповідних закономірностей.

Реалізація плану дій здійснюється під час безпосередньої діяльності студентів, де вони мають змогу сформулювати власні моделі поведінки та систему загальнолюдських цінностей, усвідомити, як вчитель у рамках своїх професійних обов'язків та повноважень може прямо й опосередковано (через навчання своїх учнів

навичок сталого розвитку) впливати на стан навколишнього середовища. Це цілеспрямована послідовна діяльність, що відбувається шляхом постійної активної взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

Педагогіка емпauerменту передбачає механізми перевірки рівня особистісного та професійного зростання, процесів самовдосконалення, самоосвіти, самооцінки вміння розв'язувати проблеми забезпечення сталого розвитку суспільства. У цьому контексті базові ідеї емпauerмент-педагогіки пов'язані із самоефективністю особистості як здатністю «розуміти себе або маркувати себе» (Бражнікова, 2020, с. 55). Самоефективність пов'язана з впевненістю у здатності контролювати своє життя і самостійно вносити позитивні зміни в навколишнє середовище. У такий спосіб на етапі оцінювання результатів власних дій на основі появи нових відомостей або осмислення отриманого природним для особистості є виникнення мотиву до майбутньої діяльності, бажання діяти далі, що створює продовження подальшого руху за спіральною моделлю.

Застосування методики самодослідження як обов'язкового компонента педагогічного емпauerменту спонукає студентів до «вибору певної стратегії діяльності, формування ціннісної, мотиваційної сфери індивіда, самоідентифікації тощо». Разом з тим методологія емпauerменту передбачає не просто формування певних дій, а насамперед усвідомлення особистістю проблематики, мотивацію до пошуку шляхів вирішення ситуації, залучення ресурсів, отримання нового досвіду, побудова нових стосунків із оточенням (Кривоконь, 2021, с. 194).

Зазначимо, що процес самоусвідомлення власної професійної цінності може відбуватися здобувачами вищої освіти як самостійно (без участі педагога), так і через інтеракцію. Засоби емпauerмент-педагогіки спрямовані на власну науково-дослідницьку та освітню діяльність здобувачів вищої освіти, у якій викладач ЗВО є лише мотиватором та ментором освітньо-наукового процесу (Kirk, 2017).

Місія викладача полягає у тому, щоб допомогти студентові проаналізувати власний рівень володіння методикою емпauerменту, не приховуючи проблемних моментів, виявити прогалини з метою подальшого усунення. Маючи власне бажання,

здобувач вищої освіти стає дієво вмотивованим в усуненні недоліків та в ефективному навчанні, що є передумовою особистісно-професійної успішності.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Освіта для сталого розвитку в початковій школі» на основі принципів педагогіки емпайерменту були створені умови для внутрішньомотивованого, демократичного, персоналізованого, детермінованого потребам особистості навчання. Активні методи роботи на заняттях (динамічна фасилітація, рольова гра, мозковий штурм, «світове кафе», групова дискусія, аналіз проблемних ситуацій, проєктна діяльність тощо) сприяли розвитку творчої ініціативності студентів та їхній здатності до активної діяльності.

Ефективність проведеної роботи визначалася за методикою дослідження здатності майбутніх учителів до емпайермент-діяльності (Bedford, 2022). За допомогою методів спостереження та інтерв'ю виділено 3 рівні емпайермент-діяльності, які подані у *табл. 1*.

Таблиця 1

Характеристика рівнів розвитку емпайермент-діяльності

Рівні емпайермент-діяльності	Характеристики
Латентний	Відчуття мотивації, здатності й можливості діяти індивідуально та / або колективно для сприяння сталості, що поки не привело до конкретних дій
Активний	Наявність мотивації, здатності й можливості діяти, індивідуально та / або колективно заохочувати сталість, яка привела до дій (активізм)
Трансформаційний	Високий рівень мотивації, здатності й можливості діяти індивідуально та / або колективно для просування сталості, що привело до дій (активізму) і бажаної трансформації

Діагностична методика дала змогу виміряти рівні емпайермент-діяльності у наших респондентів та порівняти результати до й після експерименту (*рис. 1*).

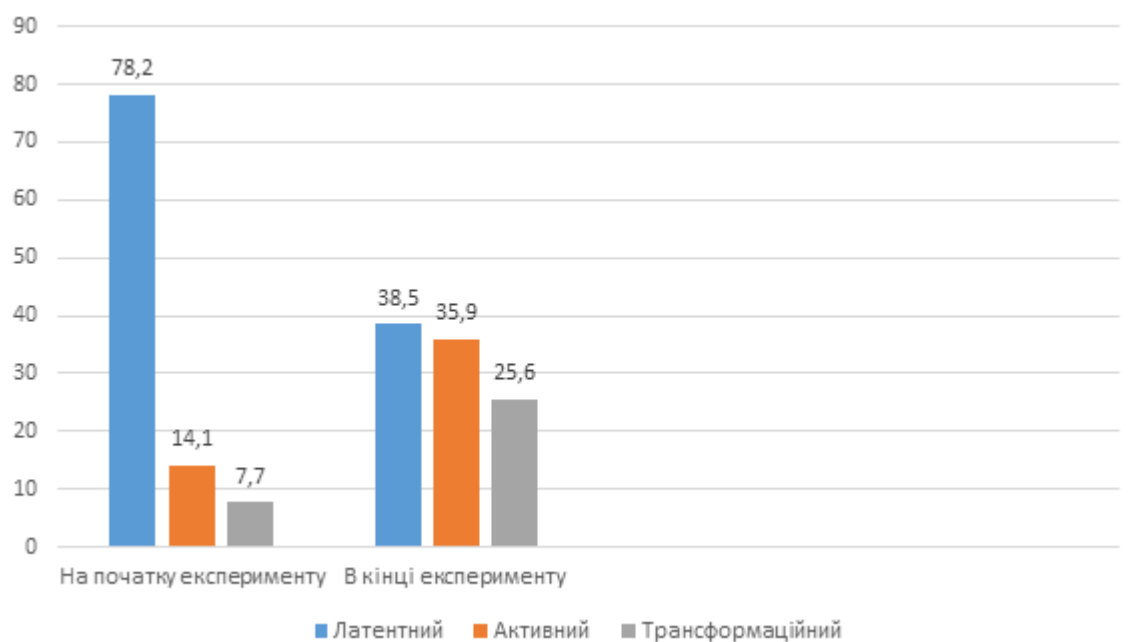

Рис. 1. Рівні емпauerмент-діяльності майбутніх вчителів початкової школи

На початку дослідження здобувачі вищої освіти ОПІ «Початкова освіта» продемонстрували латентний рівень емпauerмент-діяльності: 78,2 % респондентів висловилося стосовно розуміння проблем сталого розвитку, наявності мотивації та здібностей щодо їх вирішення і необхідності просування у своїй майбутній професійній діяльності. Однак жодними видами діяльності ці мотиви не закріпилися. Незначна частина студентів проявила активний (14,1 %) і трансформаційний (7,7 %) рівні емпauerмент-діяльності. Наші додаткові дослідження довели, що це, зазвичай, студенти, які навчаються на дуальній формі навчання і працюють за спеціальністю.

Протягом експериментального навчання усі учасники брали участь у тій чи іншій формі індивідуальної чи колективної роботи. Учасники розробляли план дій з конкретними ідеями, які вони могли б використати як для впливу на власне навчання у ЗВО, так і на процес навчання молодших школярів.

На контрольному етапі експериментального дослідження ми виявили у наших респондентів покращення показників активної (35,9 % респондентів) та

трансформаційної (25,6 %) емпauerмент-діяльності. Отже, висока мотивація, здатність і можливість діяти індивідуально та/або колективно для сприяння сталості привели до дії (активізму) і бажаної трансформації.

Результати проведеного дослідження довели, що застосування педагогіки емпauerменту забезпечує самопізнання та самовиховання майбутніх учителів початкової школи через діяльність, спрямовує студентів на прийняття самостійних рішень у площині особистісної та професійної відповідальності, спонукає до дій у напрямку сталого розвитку.

Освітній процес, відповідно до емпauerмент-педагогічних норм, функціонує за спіральною моделлю: починає діяти мотив для діяльності на основі конкретної зацікавленості; потім відбувається пошук інформації, завдяки чому стає можливо вирішити цю проблему; останнім кроком є безпосередня діяльність з подальшим її оцінюванням (Пометун та ін., 2013).

Експериментальна робота із застосування педагогіки емпauerменту в підготовці майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності на засадах сталого розвитку була спрямована на застосування методики самодослідження та формування емпauerмент-діяльності. Використання на заняттях активних методів навчання сприяло здобуттю, застосуванню й генеруванню нових знань на основі одночасного самоаналізу, дослідження та експериментування.

Як засвідчили результати нашого дослідження, реалізація педагогіки емпauerменту сприяла формуванню та розвитку в майбутніх учителів початкової школи здатності критично мислити, активно обговорювати проблеми та аргументувати думку, приймати рішення, виявляти громадянську позицію у ситуаціях, пов'язаних із питаннями сталого розвитку. Навчання в дії сформувало здатність активно слухати інших, ефективно спілкуватись і співпрацювати, відповідати за результати спільної діяльності.

Означені зміни посилюють відчуття відповідальності студента за набуття відповідного рівня фахової підготовки в контексті опанування навичок сталого розвитку. Отже, педагогічний емпauerмент можна розглядати як «життєву стратегію» майбутнього вчителя або ж стратегію його професійної соціалізації в інтересах

сталого розвитку (Теличко, 2013). Проведене дослідження довело, що педагогіка емпіаурменту є корисним інструментом для переорієнтації педагогічної освіти на сталість.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування принципів емпіаурмент-педагогіки на заняттях у ЗВО сприяло формуванню у майбутніх вчителів початкової школи здатності застосовувати методи самовиховання, зорієнтовані на систему індивідуальних і загальнолюдських цінностей, розробляти і реалізовувати моделі сталої та ресурсозберігаючої поведінки.

Доведено, що педагогіка емпіаурменту сприяє формуванню у майбутніх учителів початкової школи активного і трансформаційного рівнів емпіаурмент-діяльності, необхідних для досягнення прогресивних змін у майбутній професійній діяльності на основі прагнення до фахового зростання, здобутих знань, досвіду реалізації завдань освіти для сталого розвитку в початковій школі, готовності йти на експериментування у своїх діях.

Встановлено, що педагогіка емпіаурменту допомагає студентам набути внутрішню особисту силу, що є запорукою підвищення якості життя й ефективності професійної діяльності в інтересах сталого розвитку суспільства.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в тому, щоб обґрунтувати і забезпечити ефективність упровадження системи формування готовності майбутніх учителів початкової школи за допомогою застосування спеціальних інноваційних методик (насамперед фасилітативних методів навчання) для впровадження педагогіки емпіаурменту у вищій школі.

Список використаних джерел

Бражнікова А. Ресурси емпіаурмент-педагогіки: активізація академічної мобільності здобувачів вищої освіти засобами розвитку їх іншомовної компетенції. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2020. Вип. 48. С. 51–57. [https://doi.org/10.31909/26168812.2020-\(48\)-6](https://doi.org/10.31909/26168812.2020-(48)-6).

Кривоконь Н. І. Поняття наснаження в аспекті психології соціальної роботи. *Проблеми загальної та педагогічної психології* : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2021. Т. XIII, ч. 3. С. 190–198.

Теличко Н. В. Роль педагогічного емпайерменту у формуванні педагогічної майстерності вчителів початкової школи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2013. Вип. 28, 168–171.

Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І. М. Уроки для сталого розвитку : посіб. для вчит. з навч. курсу за вибором для учнів 8-го класу загальноосвітніх шкіл. Дніпро: ЛПРА, 2013. 100 с.

Akar B. Citizenship education in conflict-affected areas and nation-states: Empowering teachers for sustainable reform. *Intercultural Education*. 2020. Vol. 31 (5). P. 519–532. <https://doi.org/10.1080/14675986.2020.1794123>.

Bedford T. (2022). Constructing a Transformative Sustainability Pedagogy: Teacher Empowerment for a Sustainable Future. *Journal of Teacher Education for Sustainability*. 2020. Vol. 24 (1). С. 5–18. <https://doi.org/10.2478/jtes-2022-0002>.

Broom C. Empowering students: Pedagogy that benefits educators and learners. *Citizenship, Social and Economics Education*. 2020. Vol. 14 (2). P. 79–86. <https://doi.org/10.1177/2047173415597142>.

Chaikovska H., Levchyk, O., Kuzma I., Rozhko-Pavlyshyn, T. Formation of sustainable development competencies in primary school children. *Journal of Education Culture and Society*. 2021. Vol. 12 (2). P. 341–360. <https://doi.org/10.15503/jecs2021.2.341.360>.

Chaikovska H. B., Levchyk I. Yu. Interdisciplinary integration of education for sustainable development into higher education institution (integrated ESP case study). *Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences*. 2022. Vol. 2 (109). P. 195–212. [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.195-211](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.195-211).

Hiller K., Reichhart B. Motivation of civic education teachers-in-training in the field of education for sustainable development. *Discourse and Communication for Sustainable Education*. 2017. Vol. 8 (1). P. 81–89. <https://doi.org/10.1515/dcse-2017-0006>.

Joseph R. (2020). The theory of empowerment: A critical analysis with the theory evaluation scale. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 2020. Vol. 30 (2), 138–157. <https://doi.org/10.1080/10911359.2019.1660294>.

Kirk C. M., Lewis R. K., Brown K., Karibo B., Scott A., Park E. The Empowering Schools Project: Identifying the Classroom and School Characteristics That Lead to Student Empowerment. *Youth & Society*. 2017. Vol. 49(6). P. 827–847. <https://doi.org/10.1177/0044118X14566118>.

Loizou E., & Charalambous, N. (2017). Empowerment pedagogy. *Journal of Research in Childhood Education*. 2017. Vol. 31 (3). P. 440–452. <https://doi.org/10.1080/02568543.2017.1314396>.

Ma del Carmen Pegalajar-Palomino M., Burgos-García A., Martínez-Valdivia E. What does education for sustainable development offer in initial teacher training? A systematic review. *Journal of Teacher Education for Sustainability*. 2021. Vol. 23 (1). P. 99–114. <https://doi.org/10.2478/jtes-2021-0008>.

Muñoz-Rodríguez J. M., Sánchez-Carracedo F., Barrón-Ruiz A., Serrate-González S. Are We Training in Sustainability in Higher Education? Case Study: Education Degrees at the University of Salamanca. *Sustainability*. 2020. Vol. 12. P. 4421. <https://doi.org/10.3390/su12114421>.

Salite I., Drelinga E., Ilisko D., Olehnovica E., & Zarina S. Sustainability from the transdisciplinary perspective: An action research strategy for continuing education program development. *Journal of Teacher Education for Sustainability*. 2016. Vol. 18 (2). P. 135–152. <https://doi.org/10.1515/jtes-2016-0020>.

Wiggan G., Watson-Vandiver M. J. Pedagogy of empowerment: Student perspectives on critical multicultural education at a high-performing African American school. *Race ethnicity and education*. 2019. Vol. 22 (6). P. 767–787.

References

- Brazhnikova, A. (2020). Resursy empauerment-pedahohiky: aktyvizatsiya akademichnoyi mobil'nosti zdobuvachiv vyshchoyi osvity zasobamy rozvytku yikh inshomovnoyi kompetentsiyi. [The resources of empowerment-pedagogy: stimulation of the students' academic mobility by means of development of their foreign language competence]. *Scientific Bulletin of the Izmail State University of Humanities. Series: Pedagogical sciences*, 48. C. 51–57. [https://doi.org/10.31909/26168812.2020-\(48\)-6](https://doi.org/10.31909/26168812.2020-(48)-6)
- Kryvokon, N. I. (2021). Poniattia nasnazhennia v aspekti psykholohii sotsialnoi roboty [The concept of inspiration in the aspect of psychology of social work]. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii [Problems of general and pedagogical psychology]: zb. nauk. pr. In-tu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy*, 8(3), 190–198.
- Telychko, N. V. (2013). Rol' pedahohichnoho empauermentu u formuvanni pedahohichnoyi maysternosti vchyteliv pochatkovoyi shkoly. [The role of pedagogical empowerment in developing primary school teachers' pedagogical mastership]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Pedahohika. Sotsialna robota»*, 28, 168–171.
- Pometun, O. I., Pylypchatina, L. M. & Sushchenko, I. M. (2013). *Uroky dlya staloho rozvytku : posibnyk dlya vchytelya z navchal'noho kursu za vyborom dlya uchniv 8-ho klasu zahal'noosvitnikh shkil*. [Lessons for sustained development: a manual for teachers in a subject chosen by students of the 8th form of comprehensive school]. Dnipro, Ukraine: «LIRA». 100 p.
- Akar, B. (2020). Citizenship education in conflict-affected areas and nation-states: Empowering teachers for sustainable reform. *Intercultural Education*, 31(5), 519-532. <https://doi.org/10.1080/14675986.2020.1794123>
- Bedford, T. (2022). Constructing a Transformative Sustainability Pedagogy: Teacher Empowerment for a Sustainable Future. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 24(1), 5–18. <https://doi.org/10.2478/jtes-2022-0002>
- Broom, C. (2015). Empowering students: Pedagogy that benefits educators and learners
Citizenship, *Social and Economics Education*, 14(2), 79-86. <https://doi.org/10.1177/2047173415597142>
- Chaikovska, H., Yankovych, Levchyk, I., O., Kuzma, I., & Rozhko-Pavlyshyn, T. (2021). Formation of sustainable development competencies in primary school children. *Journal of Education Culture and Society*. 2021, 12(2), 341–360. <https://doi.org/10.15503/jecs2021.2.341.360>
- Chaikovska, H. B., Levchyk, I. Yu. (2022). Interdisciplinary integration of education for sustainable development into higher education institution (integrated ESP case study) Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. *Pedagogical Sciences*, 2 (109). 195–212. [https://doi.org/10.35433/pedagogy.2\(109\).2022.195-211](https://doi.org/10.35433/pedagogy.2(109).2022.195-211)

- Hiller, K., & Reichhart, B. (2017). Motivation of civic education teachers-in-training in the field of education for sustainable development. *Discourse and Communication for Sustainable Education*, 8(1), 81–89. <https://doi.org/10.1515/dcse-2017-0006>
- Joseph, R. (2020). The theory of empowerment: A critical analysis with the theory evaluation scale. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 30(2), 138–157. <https://doi.org/10.1080/10911359.2019.1660294>
- Kirk, C. M., Lewis, R. K., Brown, K., Karibo, B., Scott, A., & Park, E. (2017). The Empowering Schools Project: Identifying the Classroom and School Characteristics That Lead to Student Empowerment. *Youth & Society*, 49(6), 827–847. <https://doi.org/10.1177/0044118X14566118>
- Loizou, E., & Charalambous, N. (2017). Empowerment pedagogy. *Journal of Research in Childhood Education*, 31(3), 440–452. <https://doi.org/10.1080/02568543.2017.1314396>
- Ma del Carmen Pegalajar-Palomino, M., Burgos-García, A., & Martínez-Valdivia, E. (2021). What does education for sustainable development offer in initial teacher training? A systematic review. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 23(1), 99–114. <https://doi.org/10.2478/jtes-2021-0008>
- Muñoz-Rodríguez, J. M., Sánchez-Carracedo, F., Barrón-Ruiz, A., Serrate-González, S. (2020). Are We Training in Sustainability in Higher Education? *Case Study: Education Degrees at the University of Salamanca. Sustainability*, 12, 4421. <https://doi.org/10.3390/su12114421>
- Salite, I., Drelinga, E., Ilisko, D., Olehnovica, E., & Zarina, S. (2016). Sustainability from the transdisciplinary perspective: An action research strategy for continuing education program development. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18(2), 135–152. <https://doi.org/10.1515/jtes-2016-0020>
- Wiggan, G., & Watson-Vandiver, M. J. (2019). Pedagogy of empowerment: Student perspectives on critical multicultural education at a high-performing African American school. *Race ethnicity and education*, 22(6), 767–787.

Application of Empowerment Pedagogy in Training of Future Primary School Teachers on the Basis of Sustainable Development

Hanna Chaikovska

 <https://orcid.org/0000-0003-4614-3843>

Candidate of Biological Sciences, Associate Professor

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

2 Maksym Kryvonis Str., Ternopil

 chaicov78@tnpu.edu.ua

Abstract. *The problem of Empowerment Pedagogy has been studied in the psychological and pedagogical aspect and in the dimension of higher pedagogical education. Various approaches to the interpretation of the definition of the defined concept have been revealed. Emphasis is placed on the Pedagogy of Empowerment as a resource for self-discovery and self-education of future primary school teachers through activities in favour of sustainable development.*

The theoretical aspects of the given problem are studied on the basis of the analysis of the scientific literature, comparative and dialectical analysis of the obtained data. The

potential possibilities of Empowerment Pedagogy in training of future primary school teachers to the professional activity considering the principles of sustainable development have been clarified. The impact of empowerment on the development of the strategy of individual independent activity of higher education seekers in the area of personal and professional responsibility has been revealed.

The experimental study was conducted to verify the theoretical data involving students of the fourth year of study of the educational and professional program "Primary Education" of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.

Experimental training took place when teaching the elective course "Education for sustainable development in modern primary school" to future teachers. In the course of the research work, the impact of Empowerment Pedagogy on the ability of future primary school teachers to self-analyse and develop transformational empowerment activities was established. The results of control measurements showed an increase in the number of respondents with an active and transformational level of empowerment activities. Observations of the educational process testify to the increased awareness of future teachers of individual responsibility for sustainable development in the personal and professional spheres.

Keywords: *empowerment pedagogy; empowerment activity; self-knowledge; self-improvement; future primary school teachers, higher education institution.*

Стаття надійшла до редакції: 01.02.2023

Прийнято до друку: 30.03.2023